EIROPAS PARLAMENTS

2004 *2009*

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteja

Briselē, 2008. gada 11. jūlijā

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas delegācijas ziņojums par Kipras apmeklējumu 2008. gada 25.-27. maijā

Referente *Jeanine Hennis-Plasschaert*

1. Apmeklējuma mērķis un laiks

Eiropas Parlamenta deputātu delegācija septiņu cilvēku sastāvā 2008. gada 25.-27. maijā apmeklēja Kipru. Delegāciju vadīja *Martine Roure* (skatīt sarakstu I pielikumā).

Apmeklējuma mērķis bija iegūt informāciju un klātienē pārliecināties par patvēruma meklētāju un nelegālo migrantu uzņemšanas apstākļiem Kiprā, pārbaudīt dzīves apstākļus centros, novērtēt, kā tiek īstenotas attiecīgās Eiropas direktīvas un regulas[1], kā arī apspriesties ar pilsoniskās sabiedrības un varas iestāžu pārstāvjiem. Deputātu delegācijas jau iepriekš līdzīgos nolūkos ir apmeklējušas Itāliju (Lampedūzu), Spāniju (Seūtu un Meliļu, kā arī Kanāriju salas), Franciju (Parīzi), Maltu, Grieķiju, Beļģiju, Apvienoto Karalisti, Nīderlandi, Poliju un Dāniju.

Delegācijas galvenais mērķis bija apmeklēt trīs atšķirīgus slēgta tipa centrus (*Famagusta* aizturēšanas centru, *Aradippou* policijas iecirkni un aizturēšanas centru „Bloks Nr. 10”

[1] Padomes 2003. gada 27. janvāra Direktīva 2003/9/EK, ar ko nosaka obligātos standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai (Uzņemšanas direktīva, Oficiālais Vēstnesis L 031, 6.2.2003., 18.–25. lpp.).

Padomes 2005. gada 1. decembra Direktīva 2005/85/EK par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu (Procedūru direktīva, Oficiālais Vēstnesis L 326, 13.12.2005., 13.–34. lpp.).

Padomes 2003. gada 18. februāra Regula (EK) Nr. 343/2003, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (Dublinas II regula, Oficiālais Vēstnesis L 050, 25.2.2003., 1.– 10. lpp.).

centrālcietuma teritorijā) un vienu atvērta tipa pagaidu uzturēšanās centru (*Kofinou* pagaidu uzturēšanās centru).

Delegācija tikās ar vairākiem varas iestāžu pārstāvjiem, tai skaitā:

- iekšlietu ministru *Neoklis Sylikiotis;*
- darba un sociālās apdrošināšanas ministri *Sotiroulla Charalambous;*
- Iekšlietu ministrijas Iedzīvotāju reģistrācijas un migrācijas departamenta direktori *Anny Shakalli;*
- Tieslietu un sabiedriskās kārtības ministrijas Policijas priekšnieka palīdzi *Marianna Frantzi;*
- Tieslietu un sabiedriskās kārtības ministrijas Policijas Ārvalstnieku un imigrācijas nodaļas superintendantu *Emilios Lambrou;*
- Tieslietu un sabiedriskās kārtības ministrijas Policijas galveno inspektori *Kyriaki Lambrianidou*;
- Tieslietu un sabiedriskās kārtības ministrijas Policijas inspektoru *A. Leonidou;*
- Iekšlietu ministrijas Patvēruma dienesta administratīvajiem darbiniekiem *Sotos Ktoris, Andreas Constantinou, Natasa Andreou, Kakia Demetriou* un *Agni Papageorgiou.*

Delegācija tikās arī ar daudziem pārstāvjiem no dažādām organizācijām, piemēram:

- *UNHCR;*
- *Amnesty International* (Eiropas un Centrālāzijas programma);
- *KISA* (cīņa par līdztiesību un atbalstu, pret rasismu);
- *Apanemi* (dzimumu līdztiesība);
- *Future Worlds Centre.*

Apmeklējuma noslēgumā delegācija rīkoja vienu preses konferenci. Apmeklējumu atspoguļoja Kipras mediji.

2. Konteksts

Pateicoties salas unikālajam ģeogrāfiski stratēģiskajam stāvoklim un faktam, ka 2004. gada 1. maijā Kipra pievienojās ES, tā samērā īsā laikā ir kļuvusi par vienu no galvenajām patvēruma meklētāju un nelegālo imigrantu uzņēmējvalstīm Eiropas Savienībā. Kipras patvēruma sistēma vēl ir jauna, jo Kipras iestādes ir sākušas patvēruma meklētāju pieteikumu izskatīšanu tikai 2002. gada janvārī. Pirms tam lēmumus par to, kuriem patvēruma meklētājiem piešķirams bēgļa statuss, pieņēma *UNHCR*.

Kipras valdības kontrolētajā valsts daļā pieteikumu piešķirt patvērumu 2007. gadā ir iesnieguši 6789 jauni patvēruma meklētāji. Rēķinot uz vienu iedzīvotāju, Apvienotajā Karalistē tie būtu aptuveni 600 000, bet Vācijā 800 000 jaunu patvēruma meklētāju. Lai gan šādi teorētiski salīdzinājumi ir diezgan nepilnīgi, tomēr ir skaidrs, ka Kiprai ir nācies (un joprojām nākas) saskarties ar daudzām nopietnām grūtībām. Daudzi nelegālie imigranti pirmkārt uzskata Kipru par vārtiem uz citām ES dalībvalstīm.

Ir pilnīgi skaidrs, ka īpašus sarežģījumus rada tieši daudzie trešo valstu valstspiederīgie, kuri ierodas Kiprā, šķērsojot t. s. „zaļo līniju", kas atdala turku okupēto teritoriju no pārējās valsts daļas, un šis fakts ir uzskatāms par īpaši satraucošu. Kipras valdības kontrolētajā valsts teritorijā tieši iekļūst mazāk nekā 1 % patvēruma meklētāju un nelegālo imigrantu. Lielais vairums iekļūst Kiprā, šķērsojot „zaļo līniju".

Vēl viena problēma ir t. s. Apvienotās Karalistes Suverēno bāzu teritorijas iestādes *(SBA)* Kiprā. Pēc Apvienotās Karalistes un Kipras valdības sarunām 2003. gada februārī ir parakstīts saprašanās memorands, saskaņā ar kuru par tiem nelegālajiem migrantiem un patvēruma meklētājiem, kas nokļūst Kipras salā tieši caur Suverēno bāzu teritoriju, atbild Apvienotā Karaliste (*SBA* pārvaldes iestādes).

Kiprā ir divi galvenie centru veidi:

- vairāki aizturēšanas centri, kuros uzturas nelegālie migranti (ar vai bez dokumentiem), kas gaida nosūtīšanu atpakaļ un pārvietošanu. Šie centri pašlaik spēj uzņemt ne vairāk kā 179 cilvēkus. Paredzams, ka 2011. gadā tiks pabeigts jauns aizturēšanas centrs ar 300 vietām. Ja aizturēšanas centri ir pilni, iestādes vienkārši pārstāj arestēt cilvēkus;
- viens atvērta tipa pagaidu uzturēšanās centrs ar maksimālo vietu skaitu 120 patvēruma meklētājiem, kas ir iesnieguši pieteikumus un gaida galīgo lēmumu pieņemšanu.

Bēgļa statusa un aizsardzības statusa piešķiršanas rādītāji Kiprā:
skatīt II pielikumu. Jāatzīmē, ka *UNHCR* nav apstrīdējis zemos bēgļa statusa piešķiršanas rādītājus.
UNHCR tomēr uzsver, ka nepieciešami procesuāli uzlabojumi, un tādēļ apstrīd šādu kārtību:

- galīgie lēmumi pēc ieteikuma bēgļu statusa piešķiršanai tiek novilcināti ilgu laiku (līdz 3 gadiem);
- sarežģītos gadījumos (lielākoties potenciālie bēgļa statusa piešķiršanas gadījumi) lēmumi tiek novilcināti un rezultātā netiek noformēti saprātīgā termiņā.

3. *Oficiālās* procedūras, kas tiek piemērotas, patvēruma meklētājiem ierodoties valstī

Tāpat kā visās ES dalībvalstīs, patvēruma piešķiršana Kiprā ir vienīgi valsts ziņā. Pieteikumi piešķirt patvērumu principā būtu nekavējoties jāiesniedz robežas šķērsošanas vietās. Tomēr patvēruma pieteikumus var iesniegt arī, piemēram, uz ielas aizturētas personas.

Patvēruma dienests ir sagatavojis patvēruma meklētājiem paredzētu brošūru (tajā skaidrots, kā pieteikties, lai iegūtu bēgļa statusu, kā iegūt uzturēšanās vai darba atļauju, kādas ir bēgļu tiesības un pienākumi, kā iegūt tiesības uz valsts palīdzību, kā arī sniegta informācija par pārrunām, pēc kurām pieņem lēmumu par bēgļa statusu). Patvēruma pieteikuma veidlapas ir pieejamas grieķu, turku, angļu, franču, arābu, persiešu, serbu-horvātu un krievu valodā. Gadījumos, kad patvēruma pieteikuma veidlapas nav pieejamas valodā, kurā patvēruma meklētājs prot lasīt vai rakstīt, ir iespējams lūgt bezmaksas tulka pakalpojumus. Patvēruma meklētājiem, kam nav pajumtes, par to jāinformē amatpersonas, lai tās varētu attiecīgi rīkoties, gādājot par izmitināšanu.

Pēc pārrunām ar patvēruma pieteikuma iesniedzēju īpaši apmācīts darbinieks Patvēruma dienestam iesniedz ziņojumu un novērtējumu, bet patvēruma meklētājs saņem t. s. „apstiprinājuma vēstuli" (kas apliecina, ka viņš/viņa ir iesniedzis pieteikumu piešķirt patvērumu). Pēc „apstiprinājuma vēstules" saņemšanas patvēruma meklētājam jāiesniedz pieteikums, lai saņemtu ārvalstnieka personas apliecību un pagaidu uzturēšanās atļauju (par šo dokumentu saņemšanu nav jāmaksā). Turklāt trīs dienu laikā pēc „apstiprinājuma vēstules" saņemšanas patvēruma meklētājam jāveic medicīniskā apskate.

Pozitīva lēmuma gadījumā patvēruma meklētājs saņem oficiālu apstiprinājuma vēstuli, kurā norādīts viņam vai viņai piešķirtais statuss (bēgļa statuss, alternatīvais aizsardzības statuss vai

uzturēšanās statuss humānu iemeslu dēļ). Noraidoša lēmuma gadījumā pieteikuma iesniedzējs saņem vēstuli, kurā ir izskaidroti noraidīšanas iemesli, un noraidījuma vēstulē noteiktajā termiņā viņam ir tiesības iesniegt apelācijas sūdzību. Par Patvēruma dienesta noraidīto patvēruma pieteikumu izskatīšanu atbild Bēgļu lietu pārskatīšanas iestāde.

Kamēr nav pieņemts galīgais lēmums par patvēruma pieteikumu, patvēruma meklētājam ir tiesības:

- legāli uzturēties un brīvi pārvietoties Kiprā;
- strādāt lauksaimniecības un lopkopības nozarē (tikai pēc sešiem mēnešiem);
- uzrādot „apstiprinājuma vēstuli", ar Sociālās apgādes biroja starpniecību saņemt valsts palīdzību. Sākumā, pirms pabalsta pieteikums vēl nav rūpīgi izskatīts, Sociālās apgādes birojs var izsniegt pabalstu neatliekamu vajadzību apmierināšanai;
- saņemt bezmaksas veselības aprūpi (atbilstoši gada ienākumiem);
- iegūt izglītību (nepilngadīgi ārvalstnieki bez pavadības un patvēruma meklētāju mazgadīgi bērni).

Saskaņā ar Likuma par bēgļiem 7. pantu gadījumos, kad patvēruma meklētājs ir iznīcinājis vai izmetis ceļošanas/ personu apliecinošus dokumentus vai izmantojis viltotus dokumentus, patvēruma meklētāju saskaņā ar tiesas rīkojumu var aizturēt ilgākais uz 32 dienām. Patvēruma meklētāju var aizturēt arī gadījumos, kad patvēruma pieteikums ir noraidīts (ja to ir noraidījis gan Patvēruma dienests, gan Bēgļu lietu pārskatīšanas iestāde) un ir izdots izraidīšanas orderis. Pēc 32 dienu termiņa beigām patvēruma meklētāju atbrīvo.

Saskaņā ar Likumu par ārvalstniekiem un imigrāciju, kā arī atbilstošu tiesu praksi, personas var aizturēt arī, pamatojoties uz izraidīšanas un aizturēšanas orderi (ko izdod Iedzīvotāju reģistrācijas un migrācijas departamenta direktors). Šādu orderi var izdot gadījumā, ja persona pirms patvēruma pieteikuma iesniegšanas ir atzīta par nelegālu imigrantu un/vai ja personai ir piespriests cietumsods par kriminālpārkāpumu (ilgāks par vienu mēnesi), pēc kura izciešanas šo personu uzskata par „nevēlamu" imigrantu. Ja personu aiztur, pamatojoties uz izraidīšanas un aizturēšanas orderi, aizturēšanas termiņš ir neierobežots. Izraidīšanas ordera piemērošanu atliek līdz galīgā lēmuma pieņemšanai par patvēruma pieteikumu. Izraidīšanas un aizturēšanas orderi, ko uzskata par administratīvu aktu, var apstrīdēt Kipras Republikas Augstākajā tiesā, aizpildot *habeas corpus* pieteikumu un/vai aizpildot pieteikumu saskaņā ar Konstitūcijas 146. pantu. Kipras tiesiskajā sistēmā regulāra tiesu kontrole nav paredzēta.

4. Divu slēgta tipa aizturēšanas centru apmeklējums (2008. gada 25. maijā)

4.1. Famagusta aizturēšanas centrs Larnakā

Famagusta aizturēšanas centrs ir viens no mazākajiem aizturēšanas centriem, un tas atrodas Tieslietu un sabiedriskās kārtības ministrijas pārziņā. Aizturēšanas centrs ir izvietots policijas iecirkņa pirmajā stāvā. Centrā vienlaikus var uzturēties ne vairāk kā 22 cilvēki. Apmeklējuma laikā centrā atradās seši aizturēti vīrieši no Sīrijas, viens vīrietis no Irānas un viens vīrietis no Pakistānas. Ēka ir novecojusi, bet apmeklējuma laikā telpas bija tīras un dzīvošanai piemērotas. Ievērojot saņemtās sūdzības un sabiedrības sašutumu par iemītnieku dumpi pirms dažiem gadiem, aizturētajiem jāuzturas iekštelpās, viņi nedrīkst brīvi pārvietoties pa teritoriju, lai gan tā ir iežogota ar dzeloņstiepļu žogu. Kipras iestādes informēja, ka meklē risinājumu, lai tuvākajā nākotnē šo situāciju mainītu. Kameru durvis ne dienu, ne nakti nav aizslēgtas. Katrā kamerā ir zvans, ko aizturētās personas vajadzības gadījumā var izmantot. Ja aizturētie to lūdz un/vai ja dežurējošie darbinieki uzskata par vajadzīgu, ir pieejami tulku un medicīniskie pakalpojumi. Bija pieejami pietiekami informatīvi materiāli septiņās valodās par

aizturētu personu tiesībām. Vismaz viens aizturētais apgalvoja, ka īsti nezina, kādēļ ir arestēts un aizturēts. Viņš apgalvoja, ka viņa patvēruma pieteikums vēl nav izskatīts, bet viņa aizturēšanas dēļ sievai un bērniem (kas nav aizturēti) nākas ļoti grūti nodrošināt pietiekamus ikdienas iztikas līdzekļus. Kopumā šķiet, ka lielākā daļa no šā centra iemītniekiem ir aizturēti pēc domstarpībām ar tiesībsargājošām iestādēm, atzīti par nelegāliem imigrantiem un gaida pārvešanu uz citiem aizturēšanas centriem, lai no turienes tiktu nosūtīti atpakaļ uz savu valsti.

4.2. Aradippou policijas iecirknis

Aradippou policijas iecirknis atrodas netālu no *Famagusta* aizturēšanas centra pa ceļam no Larnakas uz Nikosiju. Ēka ir ļoti mūsdienīga, nodota ekspluatācijā 2004. gadā. Policijas iecirknis pirmkārt nodarbojas ar kārtības uzturēšanu savā pārziņā esošajā teritorijā. Ēkā ierīkotas arī astoņas kameras, kas principā paredzētas aizdomās par kriminālpārkāpumiem aizturētiem legāliem iedzīvotājiem. Ja nelegālo migrantu aizturēšanas centros trūkst vietu, izņēmuma kārtā *Aradippou* policijas iecirknī izmitina arī nelegālos imigrantus. Tādos gadījumos Kipras iestādes dara visu iespējamo, lai nelegālie imigranti un legālie aizdomās turamie būtu nošķirti. Tomēr šāda nošķiršana nav garantēta. Ēkā vienlaikus var uzturēties ne vairāk kā 16 cilvēki. Sievietes un vīrieši mitinās atsevišķi. Ģimenes un nepilngadīgos parasti neaiztur, šādos gadījumos iesaistās sociālās apgādes dienesti. Par 16 gadiem vecākus nepilngadīgos var aizturēt tikai par kriminālpārkāpumiem.

5. Tikšanās ar nevalstisko un starptautisko organizāciju pārstāvjiem (2008. gada 26. maijā)

NVO pārstāvji pauda satraukumu par ierobežotajām iespējām iegūt patvērumu. Viņi apgalvoja, ka arvien izteiktāka kļūst tendence visus imigrantus sākotnēji uzskatīt par nelegāliem ieceļotājiem. Patvēruma dienesta sagatavoto brošūru ar patvēruma meklētāju tiesību skaidrojumu, tās izplatīšanu un pieejamību (ieskaitot tulkojumus) pilnīgi noteikti nevar saukt par apmierinošu. NVO pārstāvji arī ļoti kritiski norādīja uz pārmērīgi lielo aizkavēto pieteikumu un apelācijas sūdzību skaitu. *UNHCR* ir saņēmusi sūdzības par pieteikumiem, kuri iesniegti 2002. gadā, bet par kuriem joprojām nav pieņemts lēmums.

NVO pārstāvji apgalvoja, ka pēc patvēruma pieteikuma iesniegšanas patvēruma meklētājiem īstenībā ir ļoti ierobežotas iespējas izmantot savas tiesības, kā arī tiesības uz valsts palīdzību/ sociālajiem pabalstiem un jo īpaši uz mājokli. *Kofinou* pagaidu uzturēšanās centrā, kas ir Kipras vienīgais atvērta tipa pagaidu uzturēšanās centrs, ir maz vietu un tajā netiek pieņemti neprecēti vīrieši. Faktiski patvēruma meklētājiem pašiem nākas meklēt pajumti un ikdienas iztikas līdzekļus. NVO pārstāvji apgalvoja, ka Kipras iestādes turklāt sistemātiski atsakās ņemt vērā īpaši neaizsargātu personu vajadzības. Individuāli novērtējumi, lai apzinātu personas ar īpašām vajadzībām, šķiet nepietiekami vai vispār netiek veikti.

Kiprā ar likumu nav ierobežots maksimālais administratīvās aizturēšanas laiks. Lai gan iestādes apgalvo, ka principā tas nepārsniedz sešus mēnešus, gadās, ka cilvēkus aiztur ilgstoši (vairāk nekā uz 24 mēnešiem), galvenokārt gadījumos, kad patvēruma meklētājus, kuru patvēruma pieteikumi ir noraidīti, (dažādu iemeslu dēļ) nav iespējams izraidīt uz valsti, no kuras viņi ir ieradušies, vai uz tranzītvalsti un/vai gadījumos, kad patvēruma meklētāji ir izcietuši cietumsodu par sīkiem kriminālpārkāpumiem (izraidīšanas ordera piemērošana ir apturēta, gaidot patvēruma pieteikuma izskatīšanu, bet tikai uz laiku). Tikšanās dalībnieki nevarēja atbildēt uz jautājumu par aizturēšanas gadījumu regulāru tiesu kontroli. Nelielas diskusijas izraisīja jautājums par juridiskas palīdzības pieejamību. Šķiet, ka gadījumos, kad

(noraidītiem) patvēruma meklētājiem nav pietiekamu līdzekļu, lai samaksātu par juridisku palīdzību, bezmaksas pakalpojumi nav pieejami.

Principā NVO nav liegts sazināties ar patvēruma meklētājiem un aizturētām personām. Tomēr ir bijuši vairāki gadījumi, kad policija sazināšanos ir kavējusi. NVO iesniegtās sūdzības, tostarp sūdzības, kas adresētas Neatkarīgajai komitejai pret policiju vērstu sūdzību izmeklēšanai (izveidota 2004. gadā), ir atzītas par nepamatotām.

6. Tikšanās ar pārvaldes komisāri (ombudu) *Eliana Nicolaou* (2008. gada 26. maijā)

Ombuds, kas ir neatkarīga persona, ir uzrakstījusi daudzus ziņojumus par patvēruma meklētāju stāvokli. Šajos ziņojumos ombuds ir īpaši pievērsies tādiem jautājumiem kā prasību izskatīšanas ilgums, ļoti ierobežotā medicīnisko un sociālo pakalpojumu pieejamība, kā arī trešo valstu valstspiederīgo aizturēšana, pamatojoties uz izraidīšanas un aizturēšanas orderi. Lai gan joprojām pastāv neatrisinātas problēmas, ombuds uzsvēra, ka aizvadītajos gados ir gūti panākumi.

Valdības lēmumu, saskaņā ar kuru patvēruma meklētājiem ir tiesības strādāt tikai lopkopības un lauksaimniecības nozarē, ombuds uzskata par diskriminējošu un prettiesisku un aicina valdību to pārskatīt.

7. Atvērta tipa pagaidu uzturēšanās centra apmeklējums (2008. gada 26. maijā)

Kofinou pagaidu uzturēšanās centrs

Kofinou pagaidu uzturēšanās centrs ir vienīgais atvērta tipa centrs Kiprā. Centrs ir sācis darboties 2004. gada janvārī, un tas atrodas trīs kilometru attālumā no *Kofinou* ciema pa ceļam no Limasolas uz Nikosiju. *Kofinou* pagaidu uzturēšanās centrs atrodas Iekšlietu ministrijas, precīzāk, Patvēruma dienesta pārziņā. Centra ikdienu organizē un centru faktiski vada *Kofinou* Kopienas labklājības padome.

Centru veido 18 taisnstūra standartveida ēkas, un tajā vienlaikus var uzturēties ne vairāk kā 120 cilvēku. Četrās ēkās atrodas pārvaldes telpas, vēl četrās — koplietošanas telpas, bet divās — sanitārās telpas. Pārējās astoņās ēkās tiek izmitināti patvēruma meklētāji. Visās ēkās ir gaisa kondicionieri. Nesen veikta bērnu rotaļu laukuma papildu aprīkošana, kas vēl nav pilnībā pabeigta. Centrā pārsvarā uzņem ģimenes un neprecētas sievietes. Ēdienu piegādā kāds vietējais sabiedriskās ēdināšanas uzņēmums, ievērojot centra iemītnieku vēlmes un vajadzības. Kopumā dzīves apstākļi centrā ir vienkārši, bet viss ir tīrs un atbilst normām. Tiek gādāts par brīvā laika pasākumiem. Vienlaikus jāuzsver, ka šis centrs nav piemērots ilgstošai dzīvošanai, ievērojot tā materiālo infrastruktūru, kā arī to, ka tas atrodas nomaļā vietā.

Šis ir atvērta tipa centrs, tādēļ iemītnieki, kam ir atbilstoši personu apliecinoši dokumenti, var brīvi pārvietoties. Lai novērstu prostitūciju, ierodoties centrā un izejot no tā, centra iemītniekiem un viesiem jāatzīmējas apmeklētāju žurnālā. Tomēr tieši no centra uz Kipras lielākajām pilsētām un atpakaļ sabiedriskais transports nekursē. Iemītnieki ir informēti, ka autobusu var gaidīt kādā vietā uz ceļa, aptuveni divus kilometrus no centra. Ja rodas īpaša vajadzība (piemēram, ir slikti laika apstākļi), lai autobuss apstātos tieši pie centra, centra personāls brīdina maršruta Limasola-Nikosija autobusus, kas tādā gadījumā nogriežas no šosejas un apstājas pie centra.

Nikosijas Universitāte *Kofinou* pagaidu uzturēšanās centrā vada dažādas programmas. Programmas finansē Eiropas Bēgļu fonds un to mērķis ir uzlabot dzīves apstākļus centrā, pilnveidot pārvaldes procedūras, kā arī nodrošināt labāku sociālo apgādi un psiholoģiskus pakalpojumus.

8. Trešā slēgta tipa aizturēšanas centra apmeklējums (2008. gada 26. maijā)

Aizturēšanas centrs „Bloks Nr. 10" Nikosijā

Šis aizturēšanas centrs atrodas Kipras galvaspilsētā, centrālcietuma iežogotajā teritorijā. Centrs ir īpaši paredzēts aizturētām personām, kas gaida nosūtīšanu atpakaļ vai pārvietošanu. Centrā vienlaikus var uzturēties ne vairāk kā 80 cilvēki. Tas atrodas Tieslietu un sabiedriskās kārtības ministrijas pārziņā. Apmeklējuma laikā centrā atradās aptuveni 40 aizturēti vīrieši no dažādām valstīm. Centram ir divi stāvi, katrā stāvā ierīkotas sanitārās labierīcības. Labierīcības ir ļoti vienkāršas, bet apmeklējuma laikā telpas bija tīras. Katrā kamerā ir ievietoti divi aizturētie. Centrs visādā ziņā atgādina parastu cietumu, bet pa dienu aizturētajiem nav obligāti jāuzturas kamerās.

9. Tikšanās ar iekšlietu ministru *Neoklis Sylikiotis* un darba un sociālās apdrošināšanas ministri *Sotiroulla Charalambous* (2008. gada 27. maijā)

Ministrs *Neoklis Sylikiotis* sirsnīgi sveica delegāciju un teica, ka augstu vērtē pūles, ko Parlaments velta, lai uzraudzītu situāciju dalībvalstīs un pārbaudītu, vai dalībvalstis ir pareizi īstenojušas ES direktīvas.

Turpinājumā ministrs uzsvēra Kipras ģeogrāfiskā stāvokļa nozīmi: *„Kipru jau sen pazīst kā viesmīlīgu valsti. Salā ierodas daudz cilvēku. Lielākā daļa imigrantu 2006. gadā ieradās no Lībijas un arī no Palestīnas, Sīrijas un Irākas. Kipra ir spējusi tikt ar to galā un ir bijusi kā tilts humānās palīdzības nodošanai"*. Ministrs teica, ka līdztekus salas ģeogrāfiskajam stāvoklim lielas problēmas sagādā turku okupācija. *„Salas ziemeļu daļa ir kā liels, melns caurums, ko daudzi nelegālie imigranti izmanto, lai iekļūtu valdības kontrolētajā Kipras daļā."* Ministrs vēlreiz skaidroja, ka „zaļā līnija", kas stiepjas vairāk nekā 180 kilometru garumā, ir *„pamiera līnija, nevis robeža"*. Līdz ar to jācenšas nodrošināt stingrāku kontroli, vienlaikus nekādā ziņā neatkāpjoties no ES Zaļās līnijas regulas prasības pēc iespējas atvieglot cilvēku brīvu pārvietošanos pāri šai līnijai.

Ministrs atzina, ka ne visas ar patvērumu un migrāciju saistītās procedūras darbojas nevainojami. Viņš uzsvēra, ka liela nozīme ir sadarbībai ar NVO. *„Šo organizāciju kritiskos aizrādījumus mēs ņemam vērā, lai pilnveidotu politiku un tās īstenošanu."* Pašlaik Kiprā pieteikumu izskatīšanu gaida vairāk nekā 8000 patvēruma pieteikumu. Ministrs paskaidroja, ka viens no iekavētā darba galvenajiem iemesliem ir ilgstošās pieteikumu izskatīšanas procedūras, un atzina, ka šajā sakarā lielāka uzmanība būtu jāvelta atbildīgo dienestu personāla un aprīkojuma jautājumiem. Lai gan virkne dalībvalstu ļoti palīdz Kiprai pārvarēt grūtības, ar ko tai nākas saskarties, Kipra priecātos, ja starp ES dalībvalstīm valdītu lielāka solidaritāte.

Kiprā 2008. gada pirmajos mēnešos ir iesniegti 1292 jauni patvēruma pieteikumi un pieņemti 1757 lēmumi. Skatīt arī II pielikumu. Bēgļa statuss piešķirts 6, bet pagaidu uzturēšanās statuss humānu iemeslu dēļ 40 patvēruma meklētājiem. Noraidīti ir 795 pieteikumi, bet 936 lietas ir slēgtas (tādēļ, ka pieteikuma iesniedzējs ir atstājis valsti vai aizbēdzis).

Ministrs apgalvoja, ka iestādes atbalsta jaunu pagaidu uzturēšanās centru ierīkošanu tuvāk pilsētām, lai patvēruma meklētāji nejustos izolēti. Kipra gatavojas šogad transponēt Direktīvu 2005/85/EK valsts tiesību aktos. Ministrija ir izveidojusi neatkarīgu dienestu, kas pētīs visus ES solidaritātes fondus, lai pēc iespējas efektīvāk izmantotu to līdzekļus.

Ministrs informēja, ka pavisam nesen valdība ir nolēmusi, ka aizturēšanas laiks principā nedrīkst pārsniegt sešus mēnešus. Turklāt ir paredzēts ierīkot jaunus aizturēšanas centrus, kuros būs labāki dzīves apstākļi. Runājot par bezmaksas juridisku konsultāciju un palīdzības pieejamību, ministrs atzina, ka ar NVO sniegto juridisko palīdzību nepietiek.

Ministre *Sotiroulla Charalambous* teica, ka notiek pastāvīgs dialogs ar *UNHCR* un ka viņa cenšas uzlabot dialogu ar citām NVO. Ministre turklāt norādīja, ka vēlas panākt, lai tiktu paplašināts to nozaru skaits, kurās patvēruma meklētāji drīkst strādāt. Pašlaik ar darba tirgu saistītu apsvērumu dēļ tas ir atļauts tikai lopkopības un lauksaimniecības nozarē. Pašreizējais arodbiedrību un lauksaimniecības apvienību starpā noslēgtais kolektīvais līgums (kas aptver visus strādājošos, ne tikai patvēruma meklētājus) tiek uzskatīts par neapmierinošu. Notiek sarunas par jaunu līgumu. Pašlaik Kiprā nav noteikta visā valstī vienāda minimālā alga, bet vairākām profesijām ir noteikts algas minimums. Ministre sacīja, ka vajadzības gadījumā šādu profesiju skaits tiks palielināts.

11. Secinājumi un nepieciešamā (papildu) informācija

- **Pašlaik patvēruma meklētāju centros ir ierobežots vietu skaits.** *Kofinou* centrs ir vienīgais pagaidu uzturēšanās centrs, kurā var apmesties patvēruma meklētāji, kam Kiprā nav dzīvesvietas. Centrā vienlaikus var uzturēties ne vairāk kā 120 cilvēku un pārsvarā tajā uzņem ģimenes un sievietes. Kipras iestādes tiek lūgtas apstiprināt, vai tās tiešām gatavojas:
    - palielināt dzīvojamo ēku un līdz ar to vietu skaitu *Kofinou* centrā ar vismaz deviņām papildu ēkām — tādā gadījumā tiek lūgts norādīt konkrētu termiņu;
    - uzlabot sabiedriskā transporta pieejamību;
    - risināt jautājumus, kas saistīti ar neprecētu vīriešu pagaidu izmitināšanu. Ja tas nav paredzēts, norādīt iemeslus;
    - ierīkot jaunu, normām atbilstošu pagaidu uzturēšanās centru (kur būtu iespējams apmesties arī uz ilgāku laiku) mazāk nomaļā vietā. Tādā gadījumā tiek lūgts norādīt konkrētu termiņu.

- **Visas NVO apgalvoja, ka individuāli novērtējumi, lai apzinātu personas ar īpašām vajadzībām, šķiet nepietiekami vai tos vispār neveic.** Saskaņā ar Kipras iestāžu sniegto skaidrojumu personas ar īpašām vajadzībām vispirms apzina sociālās apgādes dienesti, kuros lielākā daļa patvēruma meklētāju vēršas drīz pēc patvēruma pieteikuma iesniegšanas. Īpašās vajadzības *var* apzināt arī pārrunu laikā. Piemēram, par nepilngadīgiem patvēruma meklētājiem bez pavadības Imigrācijas policija informē Patvēruma dienestu, iesniedzot patvēruma pieteikumu. Patvēruma dienests nekavējoties informē sociālās apgādes dienestus, kas uzņemas aizbildniecību par nepilngadīgajiem. Ja par to liecina fakti un/vai patvēruma meklētājs apgalvo (pārrunu laikā vai pirms tam, runājot ar sociālo darbinieku), ka ir kļuvis par spīdzināšanas upuri, patvēruma meklētāju nekavējoties nogādā Spīdzināšanas upuru rehabilitācijas centrā. Turklāt saskaņā ar Kipras iestāžu teikto Patvēruma dienests ar EBF līdzfinansējumu vada projektu, kura mērķis ir sniegt patvēruma meklētājiem sociālu palīdzību un psiholoģisku atbalstu. Šo projektu īsteno NVO. Papildus šai informācijai Kipras iestādes tiek lūgtas apstiprināt, vai pašlaik ir spēkā speciālas pamatnostādnes

individuālu novērtējumu veikšanai (un jo īpaši personu ar īpašām vajadzībām apzināšanai). Ja šādas pamatnostādnes pastāv, vai tās ir publiski pieejamas?

- **Šķiet, ka Patvēruma dienesta sagatavotās brošūras ar patvēruma meklētāju tiesību skaidrojumu izplatīšanu un pieejamību (ieskaitot tulkojumus) nevar saukt par apmierinošu.** Kipras iestādes tiek lūgtas darīt zināmu, vai tās plāno uzlabot brošūru izplatīšanu un pieejamību. Tādā gadījumā lūdzam norādīt, kā un kad to ir iecerēts paveikt.

- **Šķiet, ka patvēruma meklētāju iespējas iegūt valsts palīdzību/ sociālos pabalstus ir diezgan ierobežotas.** Kipras iestādes tiek lūgtas sniegt precizētus statistikas datus un paskaidrojumus par to, cik patvēruma meklētāju faktiski izmanto tiesības uz profesionālu valsts palīdzību. No 2007. gada statistikas datiem (atbilstoši NVO veiktajai analīzei) izriet, ka vairāk nekā 95 % patvēruma meklētāju nav nodarbināti saskaņā ar pašreizējo darba politiku atļautajās nozarēs un nesaņem arī valsts pabalstus.

- **Ar darba tirgu saistītu apsvērumu dēļ patvēruma meklētājiem pašlaik ir atļauts strādāt tikai lopkopības un lauksaimniecības nozarē.** Darba un sociālās apdrošināšanas ministre uzsvēra, ka iespēja paplašināt atļauto nozaru skaitu tiek uzlūkota pozitīvi. Kipras iestādes tiek lūgtas paskaidrot, vai un kad tās varētu atcelt (dažus) ierobežojumus.

- **Ilgstošas pieteikumu izskatīšanas procedūras un daudz iekavēta darba.** Saskaņā ar jaunāko informāciju Patvēruma dienestā nesen ir pieņemti četri papildu darbinieki, kas nodarbosies ar patvēruma pieteikumu izskatīšanu. Turklāt jūnijā Patvēruma dienesta darbinieki (pieci sociālie darbinieki un viens sekretārs) ir pārcelti uz Nikosijas Imigrācijas biroju, lai izskatītu patvēruma pieteikumus uz vietas. Patvēruma dienesta darbinieki parasti strādā virsstundas, lai patvēruma pieteikumus izskatītu pēc iespējas ātrāk. Kipras iestādes tiek lūgtas darīt zināmus *strukturētos* plānus, ko tās (tuvākajā) nākotnē ir paredzējušas īstenot, lai nodrošinātu savlaicīgu patvēruma pieteikumu izskatīšanu un tiktu galā ar iekavēto darbu (kā arī novērstu jaunus kavējumus).

- **Aizturēšana, pamatojoties uz tiesas rīkojumu vai izraidīšanas un aizturēšanas orderi.** Kipras iestādes tiek lūgtas:
    - sniegt statistikas datus, kuros ir procentuāli atspoguļots, cik cilvēku aizturēti, pamatojoties uz tiesas rīkojumu, un cik — pamatojoties uz izraidīšanas un aizturēšanas orderi;
    - paskaidrot, kāds ir cilvēka statuss pēc atbrīvošanas (piemēram, ja pēc aizturēšanas, pamatojoties uz tiesas rīkojumu, ir beidzies maksimālais aizturēšanas termiņš, bet problēma nav atrisināta);
    - paskaidrot, vai aizturēšanu piemēro kā pēdējo līdzekli un vai ir nodrošināti citi pietiekami, bet ne tik bargi pasākumi;
    - paskaidrot, vai pēc izraidīšanas ordera izdošanas ir paredzēts termiņš, kurā persona var brīvprātīgi atgriezties savā valstī;
    - apstiprināt, ka ir ieviests sešu mēnešu maksimālais aizturēšanas termiņš, ja persona ir aizturēta, pamatojoties uz izraidīšanas un aizturēšanas orderi;
    - paskaidrot, vai ir paredzēts sākt aizturēšanas orderu regulāru tiesu kontroli.

- **Ierobežotas iespējas saņemt juridisku palīdzību.** Apstāklis, ka ar kriminālpārkāpumiem *nesaistītos* gadījumos cilvēkiem nav pieejama bezmaksas juridiska palīdzība, raisa nopietnu satraukumu, jo aizturētās personas, kam nav

pietiekami daudz līdzekļu, lai samaksātu par juridisku palīdzību, paliek bez aizstāvības. Kipras iestādes norādīja, ka pašlaik saistībā ar Direktīvas par patvēruma procedūrām 2005/85/EK transponēšanu tiek apsvērts arī jautājums par bezmaksas juridisku palīdzību ar kriminālpārkāpumiem nesaistītos gadījumos. Kipras iestādes tiek lūgtas ziņot par rezultātiem un iespējamajiem risinājumiem.

12. Paziņojums Padomei un Eiropas Komisijai

Lai gan ES ir iestājusies visa Kipra, Kipras Republikas valdība faktiski kontrolē valsts teritoriju līdz „zaļajai līnijai", bet *acquis communautaire* piemērošana uz ziemeļiem no „zaļās līnijas" ir apturēta saskaņā ar 2003. gada Pievienošanās akta 10. protokolu. Nelegālās imigrācijas kontekstā „zaļā līnija" ir kļuvusi par ļoti nopietnu problēmu.

Padomei un Komisijai būtu jāmeklē šīs problēmas risinājumi pašlaik notiekošajās sarunās par Turcijas iestāšanos ES. Turcijai būtu jāuzņemas sava daļa atbildības, jo šī problēma Kipras valdības kontrolētajā valsts daļā drīzumā novedīs pie demogrāfiskā, politiskā un finansiālā ziņā nekontrolējamas situācijas.

Papildinot iepriekš teikto un raugoties plašākā skatījumā, jāatzīmē, ka pēdējos astoņpadsmit mēnešos darbs pie divpusējā darba nolīguma starp Turciju un *Frontex* nav pavirzījies uz priekšu. Tas ir pilnīgi nepieņemami. Turcijai un ES ir pēdējais laiks panākt kopēju izpratni par nekavējošas un ciešas sadarbības nozīmi šajā jomā.

I PIELIKUMS

Eiropas Parlamenta
Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas delegācijas
Kipras apmeklējums
2008. gada 25.-27. maijā

PROGRAMMA

Svētdien, 2008. gada 25. maijā

14.55	Ierašanās Larnakā, Kiprā
16.30–17.30	*Famagusta* aizturēšanas centra apmeklējums Larnakā
17.30–18.00	*Aradippou* policijas iecirkņa apmeklējums
18.00–19.00	Brauciens ar autobusu no Larnakas uz viesnīcu Nikosijā

Pirmdien, 2008. gada 26. maijā

08.30–09.00	Brauciens no viesnīcas uz Eiropas Parlamenta biroju Nikosijā
09.00–10.00	**Tikšanās ar *UNHCR*** un **NVO pārstāvjiem** (Eiropas Parlamenta birojā)
10.00–11.00	**Tikšanās ar pārvaldes komisāri (ombudu) *Eliana Nicolaou*** (Eiropas Parlamenta birojā)
11.00–11.45	Brauciens uz *Kofinou*
11.45–13.15	***Kofinou* pagaidu uzturēšanās centra apmeklējums**

Kopā ar delegāciju apmeklējumā piedalījās Iekšlietu ministrijas Patvēruma dienesta pārstāvji *Sotos Ktoris, Natasa Andreou* un *Kakia Demetriou* un Iekšlietu ministrijas pārstāve *Agni Papageorgiou*.

13.15–13.40	Brauciens uz restorānu *„Kalymnos”*
13.40–15.30	Pusdienas
15.30–16.30	Brauciens uz aizturēšanas centru „Bloks Nr. 10” centrālcietuma teritorijā Nikosijā
16.30–18.00	**Aizturēšanas centra „Bloks Nr. 10” apmeklējums centrālcietuma teritorijā Nikosijā**

18.00–18.15 Brauciens uz viesnīcu

Otrdien, 2008. gada 27. maijā

08.30–09.00 Brauciens uz Iekšlietu ministriju

09.00–10.30 **Tikšanās ar iekšlietu ministru *Neoklis Sylikiotis*, darba un sociālās apdrošināšanas ministri *Sotiroulla Charalambous* un Tieslietu un sabiedriskās kārtības ministrijas pārstāvjiem**

Piedalījās arī Iekšlietu ministrijas Iedzīvotāju reģistrācijas un migrācijas departamenta direktore *Anny Shaklli,* Tieslietu un sabiedriskās kārtības ministrijas Policijas priekšnieka palīdze *Marianna Frantzi*, Tieslietu un sabiedriskās kārtības ministrijas Policijas Ārvalstnieku un imigrācijas nodaļas superintendants *Emilios Lambrou,* Tieslietu un sabiedriskās kārtības ministrijas Policijas galvenā inspektore *Kyriaki Laambrianidou,* Tieslietu un sabiedriskās kārtības ministrijas Policijas inspektors *A. Leonidou*, Iekšlietu ministrijas Patvēruma dienesta administratīvais darbinieks *Sotos Ktoris,* Iekšlietu ministrijas Patvēruma dienesta administratīvā darbiniece *Natasa Andreou* un/vai *Kakia Demetriou,* Iekšlietu ministrijas administratīvais darbinieks *Andreas Constantinou,* Iekšlietu ministrijas administratīvā darbiniece *Agni Papageorgiou*.

10.30–10.45 Brauciens uz Eiropas Parlamenta biroju

10.45–11.30 **Preses konference Eiropas Parlamenta birojā**

11.30–11.45 Brauciens uz viesnīcu

11.45–14.00 Pusdienas

14.00–15.00 Brauciens uz Larnakas Starptautisko lidostu

16.00–21.30 Lidojums atpakaļ uz Briseli

Eiropas Parlamenta
Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas delegācijas
Kipras apmeklējums
2008. gada 25.-27. maijā

DELEGĀCIJAS DALĪBNIEKI

Eiropas Parlamenta deputāti

Martine Roure, delegācijas vadītāja (PSE)
Jeanine Hennis-Plasschaert, referente (ALDE)

Jean Lambert (Verts/EFA)

Adamos Adamou (GUE/NGL) *(hors quota)*
Panayiotis Demetriou (PPE–DE) *(hors quota)*
Ioannis Kasoulides (PPE–DE) *(hors quota)*
Marios Matsakis (ALDE) *(hors quota)*

Eiropas Parlamenta deputātu palīgi

Pauline Chaigne (*Martine Roure* palīdze)
Nanda Kelly (*Jeanine Hennis-Plasschaert* palīdze)
Emilie Mirdjanian (*Roselyne Lefrancois* palīdze)

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas politiskie padomdevēji

Stavroula Kalopsidiotou (GUE/NGL)
Annie Lemarchal (PSE)
Anders Rasmussen (ALDE)
Christine Sidenius (Verts /ALE)
Chiara Tamburini (GUE/NGL)

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas sekretariāts

Ana Dumitrache
Cristina Rodrigues

EP birojs Nikosijā

Tasos Georgiou (EP biroja vadītājs)

Tulki

EL, EN, FR, DE, IT — 6 tulki

II PIELIKUMS

	2008*		2007		2006		2005		2004		2003		2002		Kopā	
	Pieteikumi	Personas	Piet.	Pers.	Piet.	Pers.	Piet.	Pers.	Piet.	Pers.	Piet.	Pers.	Piet.	Pers.	**Piet.**	**Pers.**
Iesniegtie pieteikumi	1862	2013	5905	6789	4286	4545	7291	7746	9285	9872	4032	4407	839	952	**33 500**	**40 610**
Lēmumi	**2840**	**2995**	**6749**	**7184**	**5295**	**5601**	**5499**	**5804**	**4998**	**5345**	**404**	**411**	**126**	**143**	**23 071**	**27 483**
a) piešķirts bēgļa statuss	8	18	15	36	19	37	16	41	15	30	0	0	0	0	**73**	**162**
b) piešķirts uzturēšanās statuss humānu iemeslu dēļ (tostarp alternatīvais aizsardzības statuss)	41	90	115	191	85	151	50	122	26	56	10	10	0	0	**327**	**620**
c) pieteikums noraidīts	1309	1374	2123	2316	1674	1779	2988	3133	2504	2734	267	274	126	143	**10 991**	**11 753**
d) lieta slēgta	1482	1513	4496	4641	3517	3634	2445	2508	2453	2525	127	127	0	0	**14 520**	**14 948**
Neizskatītās lietas	7589	8841	8567	9823	9411	10218	10 420	11 274	8628	9332	4341	4805	713	809		

**Līdz 30.06.2008.*